

Література

1. Церетелі В.О. Формування високої моральності та здоров'я у фізичному вихованні серед студентів. «Здоров'я нації і вдосконалення фізкультурно-спортивної освіти»: тези III Міжнародної наук.-практ. конф.» 27-28 квітня 2023 р. Харків: НТУ «ХПІ». С. 539-542.
2. Церетелі В. О., Ширяєва С. В., Юрченко В. Б. Здоровий спосіб життя як можливість інтеграції в соціум. «Здоров'я нації і вдосконалення фізкультурно-спортивної освіти»: тези II Міжнародної наук.-практ. конф.» 22-23 квітня 2021 р. Харків: НТУ «ХПІ». С. 322-325.
3. Церетелі В.О., Юшко О.В., Грдзелідзе С.Р. Вплив фізичного виховання на зменшення ризику розвитку депресії у студентів під час воєнного стану в Україні. Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. 2023 Березень 28; 39: 71-75 с.
4. Церетелі В.О., Грдзеліде С.Р., Хірний С.В. Інноваційні підходи до формування здоров'язбережувального способу життя серед студентської аудиторії в умовах воєнного стану в Україні. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наук. праць / За ред. О. В. Тимошенка. Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. Випуск 3К(175) 24. 197-200 с.

Reference

1. Tsereteli V.O. (2023) Formation of high morality and health in physical education among students. «Health of the nation and improvement of physical culture and sports education»: abstracts of the III International Scientific and Practical Conference. 27-28 April 2023, Kharkiv: NTU «KHPI». 539-542 p.
2. Tsereteli V.O., Shiryayeva S.V., Yurchenko V.B. (2021) Healthy lifestyle as an opportunity for integration into society. «Nation's Health and Improvement of Physical Education and Sports Education»: abstracts of the II International Scientific and Practical Conference. 22-23 April 2021, Kharkiv: NTU «KHPI». 322-325 p.
3. Tsereteli V.O., Yushko O.V., Grdzeldze S.R. (2023) The influence of physical education on reducing the risk of depression in students during martial law in Ukraine. Bulletin of the Precarpathian University. Series: Physical culture. 2023 March 28; 39. 71-75 p.
4. Tsereteli V.O., Grdzeldze S.R., Khirnyi S.V. (2024) Innovative approaches to the formation of a health-saving lifestyle among students in the conditions of martial law in Ukraine. Scientific Journal of the Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): a collection of scientific papers / edited by O. V. Tymoshenko. Kyiv: Mykhailo Dragomanov National University of Kyiv, 2024. Iss. 3K (175) 24. 197-200 p.

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.6\(179\).45](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.6(179).45)
УДК 37.013.2:502.131.1]:796(094)(477)

Цигура Г. О.
кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри біологічних основ фізичного виховання, здоров'я і спорту,
завідувач кафедри біологічних основ фізичного виховання, здоров'я і спорту
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, м. Чернігів
ORCID ID <http://orcid.org/0000-0002-2998-7537>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ МОЖЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ФАХІВЦЯМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ

У статті розглядається питання щодо залучення фахівців фізичної культури і спорту (викладацький та тренерський склад) до сприяння реалізації цілей сталого розвитку в Україні. Аналізуються нормативно-правові документи, якими у своїй професійній діяльності керуються фахівці фізичної культури і спорту.

Нормативно-правова база освітньої галузі: закон України «Про освіту», «Стандарт вищої освіти України для галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 017 Фізична культура та спорт», «Навчальні програми з фізичної культури для закладів загальної середньої освіти» – має конкретні позиції щодо реалізації цілей сталого розвитку екологічного, соціального та економічного спрямування. Нормативно-правові документи галузі фізичної культури та спорту: закон України «Про фізичну культуру та спорт», «Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури та спорту на період до 2020 року», «Національна доктрина розвитку фізичної культури та спорту», «Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація», «Стратегія формування сучасної системи олімпійської підготовки на період до 2020 року», закон України «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту найвищих досягнень в Україні» – не мають чітких пунктів, спрямованих на досягнення цілей сталого розвитку, проте вони містять окремі позиції, які передбачають вирішення деяких соціальних та економічних проблем, екологічні ж аспекти не розглядаються.

Ключові слова: фахівці фізичної культури і спорту, освіта, цілі сталого розвитку.

Tsyhura H.O. Legal and regulatory opportunities for the implementation of sustainable development goals by specialists of physical education and sports in Ukraine. The issue of attracting specialists of physical education and sports (such as teaching and coaching staff) to achieving sustainable development goals in Ukraine is being considered.

The regulatory and legal documents by which physical culture and sports specialists are guided in their professional activities are analysed. The documents of the educational and sports fields were analysed separately. The legal framework of the educational field – the Law of Ukraine "On Education"; "Standard of Higher Education of Ukraine for the Field of Knowledge 01 Education/Pedagogy of the Specialty 017 Physical Education and Sport"; "Physical Education Curriculum for General Secondary Education Institutions" – has specific positions regarding the implementation of some goals of sustainable development of ecological, social and economic directions. Such regulatory and legal documents in the field of physical culture and sports as the Law of Ukraine "On Physical Culture and Sports", "State Targeted Social Program for the Development of Physical Culture and Sports for the Period Until 2020", "National Doctrine for the Development of Physical Culture and Sports", "National Strategy on healthy physical activity in Ukraine for the period until 2025 "Physical activity – a healthy lifestyle – a healthy nation", "Strategy for the formation of a modern system of Olympic training for the period until 2020", the law of Ukraine "On support of the Olympic, Paralympic movement and sports of the highest achievements in Ukraine" – do not have clear points aimed at achieving the goals of sustainable development, but they contain separate positions that provide for the solution of some social and economic problems, while environmental aspects are not considered.

National sports legislation needs rethinking and regulation, by expanding the legal framework with clear provisions of sustainable development (with mandatory consideration of all components of sustainable development: ecological, social and economic), which will contribute to the active actions of the sports community for the sustainable development of Ukraine.

Keywords: specialists of physical education and sports, education, sustainable development goals.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Формування антропоцентричного типу свідомості людини протягом тисячоліть призвело до надзвичайно низького рівня її екологічної культури. Результатом є накопичення глобальних проблем, які стосуються інтересів усіх країн і створюють загрозу існування людства в цілому. Для подолання такої ситуації на 42-й сесії Організації Об'єднаних Націй (1987 р.) міжнародною спільнотою було обрано нову стратегію розвитку людства, яка отримала назву «сталий розвиток» [20]. Через кілька років на Світовому Саміті в Ріо-де-Жанейро (1992 р.) представниками 179 країн, до складу яких входила й Україна, було підтримано концепцію сталого розвитку [15]. А всім країнам-учасникам рекомендовано розробити національні стратегії сталого розвитку. Відтоді сталий розвиток є «прийнятною та незаперечною метою міжнародної та національної політики та поєднує економічне зростання, соціальний прогрес і захист навколишнього середовища» [2, с. 58].

У доповідях Генеральної Асамблеї ООН поняття «сталий розвиток» означає «розвиток, який забезпечує потреби сучасного покоління та не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби, у т.ч. у безпечному та здоровому навколишньому середовищі» [2]. Основною рушійною силою сталого розвитку з 1992 року визнано освіту. Термін «освіта для сталого розвитку» трактується як сучасний підхід до організації освітнього процесу, який включає інформування членів суспільства про основні проблеми сталого розвитку та формування відповідного світогляду [21]. В «Стратегії освіти для сталого розвитку» її розглядають «як процес, що охоплює всі елементи життєвої сфери» та наголошують, що освіту для сталого розвитку потрібно вводити до навчальних програм на всіх рівнях освіти, включаючи професійну освіту, підготовку педагогів та безперервну освіту усіх фахівців [22, с. 6-7].

У 2018 році ООН ухвалила резолюцію «Спорт як чинник забезпечення сталого розвитку», де зазначається, що спорт є одним із важливих чинників забезпечення сталого розвитку. Документ закликає усі держави ефективно використовувати найрізноманітніші можливості спорту на користь досягнення цілей сталого розвитку, забезпечуючи підвищення обізнаності з цих питань на місцевому, національному, регіональному та глобальному рівнях; рекомендує пропагувати та заохочувати використання спорту як засобу сприяння сталому розвитку; організаторам спортивних заходів рекомендується використовувати спортивні заходи для підтримки ініціатив, що залучають спорт на благо сталого розвитку та миру [23].

Таким чином, цілим рядом документів Генеральної Асамблеї ООН визначено, що освіта і спорт є необхідними умовами забезпечення сталого розвитку суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стратегію сталого розвитку, яка враховує вирішення цілої низки економічних, екологічних та соціальних питань, Україна підтримала ще у 1992 році, проте її реалізація здійснюється дуже повільно. Лише у січні 2015 року Президентом було підписано Указ про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [4], а пізніше запропоновано новий проєкт «Стратегії сталого розвитку України до 2030 року», який визначає стратегічні напрями довгострокового розвитку України та містить національні цілі сталого розвитку України, засновані на глобальних цілях [1].

Аналіз наукової літератури дозволяє стверджувати, що в Україні накопичено достатньо багато теоретичного матеріалу філософського та історичного характеру з питань сталого розвитку (В. Трегобчук, 2002; З. Герасимчук, 2002; О. Білорус та Ю. Мацейко, 2005; Л. Мельник, 2005; Л. Корнійчук, В. Шевчук, 2008; 2011; Н. Сітнікова, 2012; С. Циганов, А. Яшина, 2013; В. Потапенко, 2013; А. Вергун, І. Тарасенко, 2014 та ін.). Незважаючи на вимоги міжнародних документів розглядати сталий розвиток комплексно, враховуючи економічні, екологічні та соціальні аспекти разом, досить часто «сталий розвиток» розглядається тільки з однієї позиції – економічної, екологічної чи соціальної (Я. Радченко, 2004; М. Лакуша, 2005; Б. Данилишин, В. Куценко, 2010).

Про освіту як чинник сталого розвитку наукових праць дещо менше і вони також у більшості випадків мають теоретичну спрямованість (Л. Мельник, 2005; Г. Непейна, 2009; П. Саух, 2009; В. Боголюбов, 2010; Г. Балюк, 2012). Деякі автори розглядають у питаннях освіти для сталого розвитку тільки одну його складову – екологічну, економічну чи соціальну (О. Матеюк, 2008; Л. Загвойська, 2011; Т. Сила, 2013; Ю. Скиба 2014, Н. Душечкіна, 2014). Зустрічаються окремі

роботи щодо впровадження освіти для сталого розвитку у практику закладів вищої освіти, які займаються підготовкою фахівців природничого профілю [3], технічного [13; 18], педагогічного [14].

Наукові роботи про спорт як чинник сталого розвитку в Україні трапляються лише поодинокі. Є. Імас формулює основні чинники сталого розвитку екологічного середовища, пов'язані з розвитком масового спорту та спорту вищих досягнень [11]. Ми у своїх роботах поєднуємо питання освіти для сталого розвитку та фізичної культури і спорту, а саме: розглядаємо необхідність підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту для подальшого їх залучення до освітньої діяльності, яка сприятиме реалізації цілей сталого розвитку [19].

Мета роботи: дослідити питання нормативно-правової можливості реалізації цілей сталого розвитку фахівцями фізичної культури і спорту в Україні.

Завданнями роботи були: проаналізувати нормативно-правові документи України, якими керуються у своїй професійній діяльності фахівці фізичної культури та спорту (викладацький та тренерський склад); виявити всі можливі їм відповідності цілям сталого розвитку.

Методи дослідження. аналіз, систематизація та узагальнення інформації наукових, науково-методичних видань та доступних джерел мережі Інтернет, офіційних сайтів ООН, МОН України, Верховної Ради України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Здійснюючи аналіз нормативно-правової документації, яку у своїй професійній діяльності використовують фахівці фізичної культури і спорту, нами виявлено, що у новій редакції закон України «Про освіту» орієнтований на досягнення сталого розвитку суспільства, де серед цілей освіти зазначено «підвищення освітнього рівня громадян для забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [5]. З 2015 року міжнародною спільнотою визначено такі загальні для всіх країн цілі сталого розвитку: 1. Подолання бідності; 2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства; 3. Міцне здоров'я і благополуччя; 4. Якісна освіта; 5. Гендерна рівність; 6. Чиста вода та належні санітарні умови; 7. Доступна та чиста енергія; 8. Гідна праця та економічне зростання; 9. Промисловість, інновації та інфраструктура; 10. Скорочення нерівності; 11. Сталий розвиток міст і громад; 12. Відповідальне споживання та виробництво; 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату; 14. Збереження морських ресурсів; 15. Захист та відновлення екосистем суші; 16. Мир, справедливість та сильні інститути; 17. Партнерство заради сталого розвитку [1]. Для їх реалізації кожен педагогічний працівник повинен мати відповідні компетенції. Для спеціаліста фізичної культури та спорту вони передбачені стандартом вищої освіти України для галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 017 Фізична культура та спорт:

«– здатність здійснювати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку в Україні;

– здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця у загальній системі знань про природу та суспільство, у розвитку суспільства, техніки та технологій» [17].

Серед спеціальних компетентностей це: «здатність зміцнювати здоров'я людини шляхом використання рухової активності, раціонального харчування та інших факторів здорового способу життя» [17]. Ці компетентності є необхідними для професійної діяльності як вчителя фізичної культури у закладах загальної середньої освіти, так і тренера, методиста, інструктора з фізичної культури. Так, згідно з навчальною програмою з фізичної культури для закладів загальної середньої освіти (для 10 – 11 класів), яка діє з 1 вересня 2018 року, вчитель повинен формувати такі компетентності випускника:

– розуміння гармонійної взаємодії людини та природи, сприйняття екологічного довкілля як ідеального простору для реалізації фізичної активності людини, ціннісне ставлення до навколишнього середовища як потенційного джерела здоров'я, усвідомлення дбайливого природокористування;

– вміння свідомо ставитися до власного здоров'я та здоров'я інших; усвідомлення важливості дотримання санітарно-гігієнічних вимог під час виконання фізичних вправ; усвідомлення значення рухової активності для поліпшення здоров'я та ін. [16].

Програма має також чотири змістовні лінії, серед яких: «Екологічна безпека та сталий розвиток», «Здоров'я та безпека». Вони спрямовані на формування у випускника активної громадянської позиції з питань: збереження довкілля та розвитку суспільства відповідно до положень Стратегії сталого розвитку; дотримання здорового способу життя та формування безпечного життєвого середовища. Таким чином, у межах цих двох змістовних ліній може здійснюватися підготовка учнів до реалізації цілей сталого розвитку, які стосуються екологічної складової та збереження здоров'я.

Змістова лінія «Громадянська відповідальність» сприяє формуванню відповідального члена суспільства, який розуміє принципи та механізми функціонування суспільства; «Підприємливість і фінансова грамотність» – націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічній сфері, яка стрімко змінюється. Тобто цими двома лініями можуть бути реалізовані ті цілі сталого розвитку, які мають соціальну та економічну спрямованість, проте цілеспрямовано про ці напрямки у програмі не зазначено [16].

У законі України «Про фізичну культуру та спорт» [6] на жаль немає чітких положень щодо досягнення цілей сталого розвитку через цю галузь. Однак у пунктах про політику фізичної культури та спорту зазначено, що фізична культура та спорт визнаються фактором всебічного розвитку особистості та формування здорового способу життя; досягнення фізичної та духовної досконалості людини, формування позитивного міжнародного іміджу держави; забезпечення гуманістичної спрямованості та пріоритету загальнолюдських цінностей, справедливості, взаємної поваги та гендерної рівності; забезпечення рівних прав та можливостей громадян у сфері фізичної культури та спорту; забезпечення різноманітності, високої якості та доступності фізкультурно-спортивних послуг для громадян; забезпечення доступу осіб з інвалідністю до спортивних споруд; заохочення благодійної діяльності у сфері фізичної культури та спорту; орієнтування на сучасні міжнародні стандарти у сфері фізичної культури та спорту, поєднання вітчизняних традицій та досягнень зі світовим досвідом у цій сфері. Тобто з ініціативи фахівців фізичної культури та спорту, у межах цієї програми частково

можуть реалізовуватись соціальна та економічна складові цілей сталого розвитку. Також на жаль, у цій програмі немає екологічної складової, а забезпечення здорового способу життя молоді розглядається тільки з позиції залучення населення до рухової активності. Зовсім не розглядаються: залежність здоров'я від різних чинників довкілля, вплив наслідків занять спортом на довкілля тощо. Проте ще з 2003 року у численних резолюціях Генеральної Асамблеї ООН спорт вказується засобом не лише сприяння вихованню та здоров'ю, а й засобом досягнення розвитку суспільства. А відповідно до 25 Принципу декларації з навколишнього середовища та розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992), «розвиток та охорона навколишнього середовища взаємозалежні та нероздільні» [24]. Це вказує на те, що фізичну культуру та спорт не можна розглядати окремо від довкілля.

Аналогічно, немає положень про досягнення цілей сталого розвитку у «Державній цільовій соціальній програмі розвитку фізичної культури та спорту на період до 2020 року» [12]. Серед цілей цієї програми найбільш близькі до сталого розвитку такі: визначення провідної ролі фізичної культури та спорту як важливого чинника здорового способу життя, профілактики захворювань, формування гуманістичних цінностей, створення умов всебічного гармонійного розвитку людини, формування позитивного іміджу держави у світовому товаристві.

До 2016 року систему концептуальних ідей та поглядів на роль, організаційну структуру та завдання фізичної культури та спорту в Україні було втілено у «Національній доктрині розвитку фізичної культури та спорту». Метою Доктрини була орієнтація українського суспільства на поетапне формування ефективної моделі розвитку фізичної культури та спорту на демократичних та гуманістичних засадах з урахуванням стратегії розвитку держави та світового досвіду. Фізична культура визнавалася важливим чинником здорового способу життя, організації змістовного дозвілля, формування гуманістичних цінностей та створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, а спорт – чинником для формування позитивного міжнародного іміджу держави. Серед завдань фізичної культури та спорту було вирішення низки важливих соціально-економічних проблем [7]. Незважаючи на те, що про цілі сталого розвитку в Національній доктрині не зазначено, її положення дозволяли частково наблизитися до вирішення деяких цілей соціального та економічного характеру.

Подальший розвиток позицій, визначених Національною доктриною розвитку фізичної культури та спорту, передбачено у «Національній стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» [8]. Основними її завданнями є створення умов підвищення рівня залучення населення до оздоровчої рухової активності, що сприяє вирішенню гуманітарних і соціально-економічних проблем особистості, суспільства та держави. Завдання «Національної стратегії «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» окреслені вужче, ніж у Національній доктрині, і орієнтовані на особистість і суспільство.

Деяко іншу мету визначено «Стратегією формування сучасної системи олімпійської підготовки на період до 2020 року»: формування сучасної системи олімпійської підготовки на період до 2020 року, що дозволить конкурувати з провідними державами на Олімпійських іграх, забезпечити виховання молоді в дусі олімпізму, пропаганда здорового способу життя, підвищення міжнародного авторитету держави [9] Аналогічну мету має закон України «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту найвищих досягнень в Україні» від 14 вересня 2000 [10]. На жаль, можливість реалізації цілей сталого розвитку екологічної спрямованості у проаналізованих нормативно-правових документах спортивної галузі України не відображено.

Висновки. Нормативно-правова база освітньої сфери передбачає можливість часткової реалізації цілей сталого розвитку фахівцями фізичної культури та спорту. Це відображено у законі України «Про освіту», «Стандарті вищої освіти України: першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 017 Фізична культура та спорт»; «Освітніх програмах МОН України з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів». Спортивне законодавство має потребу врегулювання з питань досягнення цілей сталого розвитку. Розглянуті нормативно-правові документи сфери фізичної культури та спорту не мають чітких вказівок у досягненні цілей сталого розвитку – частково є положення щодо вирішення окремих соціальних та економічних проблем, проте вирішення екологічних проблем не розглядаються.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні можливості реалізації положень Стратегії сталого розвитку, відповідно до нормативно-правової документації спортивних організацій.

Література

1. Аналіз державних стратегічних документів України щодо обліку адаптованих для України Цілей Стійкого Розвитку до 2030 року: Аналітична доповідь. Київ.: Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. 84 с. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/RIA_complete-report_ukr.pdf
2. Білорус О. Г., Мацейко Ю. М. Глобальна перспектива та сталий розвиток: системні маркетингові дослідження. К.: МАУП, 2005. 492 с. <https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/nw07.pdf>
3. Боголюбов В. М. Концептуальні підходи до формування освіти для сталого розвитку. *Інформаційний бюлетень Національного Темпус-офісу в Україні*. 2010; 3: 22-27. <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0bc7ff8a-cf9e-4564-938a-8fa47f78fb7/content>
4. Верховна Рада України. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020». Указ Президента України. Документ 5/2015, поточна редакція – Прийняття від 12.01.2015. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
5. Верховна Рада України. Про освіту. Закон України. Документ 2145-VIII, чинний, поточна редакція – Редакція від 24.03.2024, підстава - 3482-I. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n1631>
6. Верховна Рада України. Про фізичну культуру та спорт. Закон України. Документ 3808-XII, чинний, поточна редакція – Редакція від 01.01.2024, підстава - 1909-IX. <https://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3808-12>

7. Верховна Рада України. Про Національну доктрину розвитку фізичної культури та спорту. Указ Президента України. Документ 1148/2004, чинний, поточна редакція – Редакція від 20.11.2005, підстава - 1505/2005. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1148/2004#Text>
8. Верховна Рада України. Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація». Указ Президента України. Документ 42/2016, втратив чинність, поточна редакція. Втрата чинності від 23.07.2021, підстава 300/2021. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/42/2016>
9. Верховна Рада України. Про схвалення Стратегії формування сучасної системи олімпійської підготовки на період до 2020 року. Кабінет Міністрів України. Розпорядження від 03 червня 2009 р. зі змінами. Документ 592-2009-р, чинний, поточна редакція – Редакція від 01.11.2013, підстава - 760-2013-п. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/592-2009-p>
10. Верховна Рада України. Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні. Закон України. Документ 1954-III, чинний, поточна редакція – Редакція від 01.01.2024, підстава - 1909-IX. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2000; 43, ст.370. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1954-14#Text>
11. Імас Є. Екологічна складова сталого розвитку сфери фізичної культури та спорту. *Наука в олімпійському спорті*. 2017; 4: 57-60.
12. Кабінет Міністрів України. Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури та спорту на період до 2020 року. Постанова від 1 березня 2017 року № 115. *Урядовий портал*. <https://www.kmu.gov.ua/npras/249793397>
13. Карпаш М., Крижанівський Є., Карпаш О. Вища інженерна освіта в умовах сталого розвитку суспільства. *Вища освіта України*. 2014; 2: 55-60.
14. Коренева І. М. Освіта для сталого розвитку: реалії України. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2018; 1 (36): 17-25.
15. Корнійчук Л., Шевчук В. Сталий розвиток і глобальна місія України. *Економіка України*. 2009; 4: 4–13; 5: 4–14.
16. МОН України. Освітні програми. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>
17. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальність 017 Фізична культура та спорт. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 567 <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/017-Fizkultura.sport-bakalavr.28.07.pdf>
18. Статюха Г. А., Шашновський А. М., Складаний Д. М., Джигір І. М. Досвід впровадження принципів сталого розвитку у підготовці фахівців з вищою освітою. *Вісник НТУ «Харківський політехнічний інститут» Нові рішення у сучасних технологіях*. 2011; 58: 122-128.
19. Цигура Г. О. Формування знань з реалізації цілей сталого розвитку у майбутніх спеціалістів фізичної культури та спорту. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка / гол. ред. Носко М. О. Серія: педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. Чернівці: ЧНПУ, 2018; 154(II): 88-93.
20. Development and International Economic Cooperation: Environment. Report of the World Commission on Environment and Development. 4 August 1987. https://sswm.info/sites/default/files/reference_attachments/UN%20WCED%201987%20Brundtland%20Report.pdf
21. United Nations. Agenda 21. Conference on Environment and Development. Rio de Janeiro, Brazil, 3 to 14 June 1992. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>
22. United Nations. Economic and Social Council. Unece Strategy for Education for Sustainable Development. CEP/AC.13/2005/3/Rev.1. 23 March 2005. <https://unece.org/esd-strategy>
23. United Nations. Sport as an enabler of sustainable development. A/RES/73/24. Resolution adopted by the General Assembly on 3 December 2018. <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n18/412/72/pdf/n1841272.pdf?token=LXtWExH08fUTSrH3uJ&fe=true>
24. United Nations. General Assembly. Report of the United Nations Conference on Environment and Development. (Rio de Janeiro, 3-14 June 1992). A/CONF.151/26 (Vol. I). https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_CONF.151_26_Vol.I_Declaration.pdf

Reference

1. Analiz derzhavnykh stratehichnykh dokumentiv Ukrainy shchodo obliku adaptovanykh dlia Ukrainy Tsilei Stiikoho Rozvytku do 2030 roku: Analitychna dopovid. (2017). K.: Instytut suspilno-ekonomichnykh doslidzhen. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/RIA_complete-report_ukr.pdf
2. Bilorus O. H., Matseiko Yu. M. (2005). Hlobalna perspektyva ta stalyy rozvytok: systemni marketolohichni doslidzhennia. K.: MAUP. <https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/nw07.pdf>
3. Boholiubov V. M. (2010). Kontseptualni pidkhody do formuvannia osvity dlia staloho rozvytku. *Informatsiyni biuleten Natsionalnoho Tempus-ofisu v Ukraini*. 3: 22-27. <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0bc7ff8a-cf9e-4564-938a-8fa47f78ffb7/content>
4. Verkhovna Rada Ukrainy. (2015). Pro Stratehiu staloho rozvytku «Ukraina – 2020». Uказ Prezydenta Ukrainy. Dokument 5/2015, potochna redaktsiia – Pryiniattia vid 12.01.2015. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
5. Verkhovna Rada Ukrainy. (2017). Pro osvitu. Zakon Ukrainy. Dokument 2145-VIII, chynnyi, potochna redaktsiia – Redaktsiia vid 24.03.2024, pidstava - 3482-I. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n1631>
6. Verkhovna Rada Ukrainy. (1994). Pro fizychnu kulturu ta sport. Zakon Ukrainy. Dokument 3808-XII, chynnyi, potochna redaktsiia – Redaktsiia vid 01.01.2024, pidstava - 1909-IX. <https://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3808-12>

7. Verkhovna Rada Ukrainy. (2005). Pro Natsionalnu doktrynu rozvytku fizychnoi kultury ta sportu. Ukaz Prezydenta Ukrainy. Dokument 1148/2004, chynnyi, potochna redaktsiia – Redaktsiia vid 20.11.2005, pidstava - 1505/2005. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1148/2004#Text>
8. Verkhovna Rada Ukrainy. (2016). Pro Natsionalnu stratehiu z ozdorovchoi rukhovoï aktyvnosti v Ukraini na period do 2025 roku «Rukhova aktyvnist – zdorovyï sposib zhyttia – zdorova natsiia». Ukaz Prezydenta Ukrainy. Dokument 42/2016, vtratyv chynnist, potochna redaktsiia – Vtrata chynnosti vid 23.07.2021, pidstava - 300/2021. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/42/2016>
9. Verkhovna Rada Ukrainy. (2009). Pro skhvalenniia Stratehii formuvanniia suchasnoi systemy olimpiiskoi pidhotovky na period do 2020 roku. Kabinet Ministriv Ukrainy. Rozporiadzhenniia vid 03 chervnia 2009 r. zi zminamy. Dokument 592-2009-r, chynnyi, potochna redaktsiia – Redaktsiia vid 01.11.2013, pidstava - 760-2013-p. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/592-2009-p>
10. Verkhovna Rada Ukrainy. (2000). Pro pidtrymku olimpiiskoho, paralimpiiskoho rukhu ta sportu vyshchych dosiahnen v Ukraini. Zakon Ukrainy. Dokument 1954-III, chynnyi, potochna redaktsiia – Redaktsiia vid 01.01.2024, pidstava - 1909-IX. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, 43, st.370. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1954-14#Text>
11. Imas Ye. (2017). Ekolohichna skladova staloho rozvytku sfery fizychnoi kultury ta sportu. *Nauka v olimpiiskomu sporti*. 4: 57-60.
12. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2017). Pro zatverdzhenniia Derzhavnoi tsilovoï sotsialnoi prohramy rozvytku fizychnoi kultury ta sportu na period do 2020 roku. Postanova vid 1 bereznia 2017 roku № 115. *Uriadovyi portal*. <https://www.kmu.gov.ua/npas/249793397>
13. Karpash M., Kryzhanivskiy Ye., Karpash O. (2014). Vyshcha inzhenerna osvita v umovakh staloho rozvytku suspilstva. *Vyshcha osvita Ukrainy*. 2: 55-60.
14. Korenieva I. M. (2018). Osvita dlia staloho rozvytku: realii Ukrainy. *Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka*. 1(36): 17-25.
15. Korniiuchuk L., Shevchuk V. (2009). Stalyi rozvytok i hlobalna misiia Ukrainy. *Ekonomika Ukrainy*. 4: 4–13; 5: 4–14.
16. MON Ukrainy. Osvitni prohramy. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>
17. Standart vyshchoi osvity Ukrainy: pershyi (bakalavrskiy) riven vyshchoi osvity, haluz znan 01 Osvita / Pedahohika, spetsialnist 017 Fizychna kultura ta sport. (2019). Zatverdzheno ta vvedeno v diiu nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 24.04.2019 r. № 567. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/017-Fizkultura.sport-bakalavr.28.07.pdf>
18. Statiukha H. A., Shashnovskiy A. M., Skladanyi D. M., Dzhyhir I. M. (2011). Dosvid vprovadzhenniia pryntsyypiv staloho rozvytku u pidhotovtsi fakhivtsiv z vyshchoiu osvitoiu. *Visnyk NTU «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut» Novi rishenniia u suchasnykh tekhnolohiiakh*. 58: 122-128.
19. Tsyhura H. O. (2018). Formuvanniia znan z realizatsii tsilei staloho rozvytku u maibutnikh spetsialistiv fizychnoi kultury ta sportu. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni T. H. Shevchenka / hol. red. Nosko M. O. Serii: pedahohichni nauky. Fizyчне vykhovanniia ta sport. Chernihiv: ChNPU*. 154(II): 88-93.
20. Development and International Economic Cooperation: Environment. (1987). Report of the World Commission on Environment and Development. 4 August 1987. https://sswm.info/sites/default/files/reference_attachments/UN%20WCED%201987%20Brundtland%20Report.pdf
21. United Nations. (1992). Agenda 21. Conference on Environment and Development. Rio de Janeiro, Brazil, 3 to 14 June 1992. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>
22. United Nations. (2005). Economic and Social Council. Unece Strategy for Education for Sustainable Development. CEP/AC.13/2005/3/Rev.1. 23 March 2005. <https://unece.org/esd-strategy>
23. United Nations. (2018). Sport as an enabler of sustainable development. A/RES/73/24. Resolution adopted by the General Assembly on 3 December 2018. <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n18/412/72/pdf/n1841272.pdf?token=LXtWExH08fUTSrH3uJ&fe=true>
24. United Nations. (1992). General Assembly. Report of the United Nations Conference on Environment and Development. (Rio de Janeiro, 3-14 June 1992). A/CONF.151/26 (Vol. I). https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_CONF.151_26_Vol.I_Declaration.pdf